

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote.
Godišnja predplata Din 80 — Polugodišnje
Din 41 — Trimestrično Din 22 — Za Ameri-
riku godišnje dva dolara.

OGLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Pošt. Ček, Ureda, Zagreb, br. 38.004

Privremeni telefon
preko dana br. 38 — preko noći br. 23
(Interurban).

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 20. LISTOPADA 1923.

Br. 40.

Uprite prstom

vlastodršci beogradski na one Hrvate koji odobravaju vašu politiku i na one Hrvate, koji u svojoj kratkovidnosti još ne uvidješe vašu gramzljivost za vlašću, sličnu žđeranju izgladnjela čovjeka! Na njih uprite, da ih vidimo i na prste da ih brojimo.

Prepotentnost vaša i bivših vlastodržaca stjerala je jadni narodu kult ko kša ovce, a vi u bahatosti vašoj cinički mu pružate mrvice s njegove vlastite bogate sofre. I Srbe ste uštinili a Slovence i Hrvate jednog zgodili drugog pogodili, turači ih u kutiju koja se zove vidovdanski usta. Tim istim Hrvatima i Slovencima nudjete uime bratstva — riječu koju ste profanirali, — sporazum, t. j. milostivo im se dopušta da se snize do vašega gledišta. Ta kakav je to sporazum dok nas jošte po njima podignuti zid u oči bode i prijeći!

Zaista svjetla pojava u našem doba, da svi Hrvati prezirom otklanaju i »zlatnu sredinu« i sve moguće »srednje linije«, neke importirane iz poznatih brloga, a druge rodjene u zato povoljnijem milieu, ali inače sa minimalnom aklimatizacijonom moći. Radjanju i oni stupaju, nadajući se tu kržljavu deřišćad posiniti, a baštinu ujediniti. I kumstva se neki primiše, ali jao kumstvo ugašeno, ni to ne će dočekati. Pet godina prođoše koje nas uvjeriše jednog po jednog, da je jednako pusta tlapnja, a teza

o »izabranom narodu« kod njih se potpuno usvojila i uvriježila. U svom šovinizmu pošli bi oni puno daleko, nastojanjem da nas politički unište, a gospodarstveno onemoguće, ali ne načinom koji bi ih moralno opravljavao. To su i kušali, ali kako je sila slabija od prava, a u punoj mjeri hoće se mnogo kuražiti da ju se upotrebi, pa nastoje da drugim načinom prodje glavom kroz zid. No sve mjere i redovite i izvanredne padoše u glib, pa se počelo, bistrije i naravnije gledati. Tim načinom se vidjelo, da Hrvati nisu mukuši i da zveckanje sabljom nije najbolje sredstvo, pa zato traže »specjaliste« za hrvatsko pitanje, da im oni kažu da li Hrvati vole u gotovu ili u naravi. Ko «psu kad laje, baci mesa», misle oni! Nije to umirivanje Hrvata čisto stvar osjećaja, nego dodje u slijet takovih prilika i nama i njima voda do grla, te »ne laje pas selo radi, nego sebe radi«. Tada dodje i drugi bliži i daljnji partijski rođaci da svjetuju naše »neuko« i »anacionalno« seljaštvo, koje smatraju zavedenom marvom. Oni gori smatrali su ga nesvjesnom, zavedenom i demagođojom iskvarrenom masom, a oni bolji jadnim bolestnicima, koji trebaju duševnog ljejenja.

Koliko zlobe kod jednih, koliko zasljepljenosti kod drugih? Ta hrvatskom narodu ne treba liječenja od onih koji su ga dotjerali do

medicine, već on pita svoje i ničije drugo. Svoje su stanovište pojedine stranke posebno izložili, pa kad oni nijesu imali sa nijednom hrv. strankom dodirniti točka, dokaz je njihove nadutosti, protivne odlučnom zahtjevu hrv. naroda na slobodnom raspolažanju samim sobom, naravno u međunarodno priznatim granicama S. H. S. To je baš ono što ti vlastodršci ne vole, jer znaju, da bi se riješili kojekakvih danguba i muktaša, potpunim parasita.

Bilo bi većih pokušanja u ranije vrijeme slabe kompaktnosti hrv. stranaka, ali im je danas drugačije, jer će, kako izgleda, samo jedan ključ otvarati hrv. vrata.

To je potrebno, jer kad se g. Pribićević svebiču kakvo je stanje ovamo, »preko«, kako li se ne čemo mi!? Opozicione načari čine bistrijima neke stvari, jer sad ima više vremena, nego prvačne danglebljenje, dijeleći vlast često puta kojekakvoj uličnoj klateži. Pa kad se Pribićević čudom čudi svome plodu kao pravi pripremaoc i možemo reći tvorac ovoga stanja, kako ne čemo mi!?

Svakako svi Hrvati u jednu liniju, jer Srbi i Hrvati nijesu mi, nego su Srbi mi, a Hrvati oni, kako veli sijedi premijer, srnaovac g. Pašić.

Pr. 18/23

4

U Ime Njegova Veličanstva Kralja!

Kr. viši zemaljski sud u Splitu, kao sudske dvore prve mlobe rješavajući vru pritužbe kr. drž. odvjetništva u Šibeniku

Dije straže dobro oružane
I postavlja po uglovim grada
Da zatvore ulice i pute,
Rek bi da je provališ trista
U Šibenik razbojnika nočnih,
Ili da je nanjuša stope
Od švercera austrijskih kruna,
Kakovi je podiglo aparat
Sve redara, tajnih agenata.

Kad to vide Šibenčani dični,
Svaki od njih u čudu se pita,
Čemu take pripreme i lanci,
Zar je amo prispio Čaruga
Iz hrvatske Slavonije ravne,
Pa se Niko priprem u duši
Za živote šibenskih gavana;
Il je u grad Hadžiloja došo,
Da on robi radikalne gazde,
Koji su si za vrime Taljana,
Dok je narod čamio u robstvu,
Napunili bisage i kese
Zlatnih kruna i dolara pustih,
Pa sad živu u ognjici živoj,
Da im nikto ne ispraši kese.

Nit je amo došao Čaruga,
On harači Slavoniju ravn;
Nit je u grad Hadžiloja došo,
On u grobu tili sanak spava;
Nit se plaše radikalni silni,
Da će iko pokrasti im zlato,
Što ga jesu nagrnuli kese;
Već je došo Basariček Gjuro,
Da on vidi Šibenika grada,
Da poljubi Šubićeve Dvore,
Da pozdravi prijatelje svoje,
Radičeva pobornike virne,
Koji Jadran čuvaju ko lavi
Od tudinske najeze i pljačke
I da svoju poljubiti on tetu.

Trn u oku bijaše naš Gjuro.
Konjesaru Careviću Niku,
Pa on diže nepreglednu vojsku,
Sve redara i tajnih serdarja,
Da mu slike uzastopice pete,
Da biliže kuda on se kreće,
Da svi paze s kim se Gjuro šeće,
Da slušaju sve što Gjuro zbori,
I u čije zalazi on dvore.

protiv presude kr. okružnog suda u Šibeniku od 8. oktobra 1923. Pr. 17/13/2 kojom je dignuta zaplena predložena od istog državnog odvjetništva glede sadržaja njihovih članaka tiskanih u periodičnom tiskopisu „Dalmatinski Hrvat“ br. 37 štampano dana 6. tek. mjeseca u tiskari „Pučka Tiskara“ u Šibeniku od odgovornog urednika M. Berovića saslušav kr. drž. nadodvetništvo u nejavnoj sjednici presudio je:

I Cijelim sadržajem članka „Tiha borba Hrvata“ te iz pjesme „Slom batinaškog carstva u Šibeniku“, sadržajem stihova drugog, četvrtog i peto odzodo od prvog stupa na drugoj strani, stih četvrtog odzodo od drugog stupa na istoj strani, stihova devetog i desetog odzodo od četvrtog stupa na istoj strani, pa stihova sedmog i desetog odzodo od prvog stupa i stih osmog od trećeg stupa na trećoj strani, te sadržajem prvog stavka članka „Riječ u svoje vrijeme“ sve štampano u periodičnom tiskopisu „Dalmatinski Hrvat“ br. 37 od 6. tek. mjeseca. Štampanog tiskara „Pučka Tiskara“ u Šibeniku pod odgovornim urednikom M. Berovićem, izazivaje se mržnja protiv države kao cijelire i plemenski razdor. Osnjuje se potvrda izvrsene zaplene glede stavaka gora rečenih; zabranjuje se dalnje rasturivanje odnosno prodavanje rečenog grba i naredjuje se uništenje povrhatanih primjeraka i onih kojih će se poljaviti, razmetnut će odnosnog tipografskog stroja i objelodanjenje ove presude.

II. Odbija se pritužba te se potvrđuje napadnutna presuda u koliko se odnosi na sadržaj članka „Riječ u svoje vrijeme“ od riječi: Javnost je jo...“ pa sve do konca, i na sadržaj članka „Uprite prstom“.

OBRAZLOŽENJE.

Članak „Tiha borba Hrvata“ premda opominje da misli na vladu i čaršiju beogradski i na službeni Beograd kao nepristojitelje našega naroda pa i zaplijenjeni stihovi iz pjesme „Slom batinaškog carstva u Šibeniku“ su stvari je nišan i napadaju na srpski dio naroda, na način, koji izazivaju plemenski razdori i mržnju na državu kao cijelinku. Tako isto izazivaju se mržnja

Kada Gjuro podje na divane
Starcu Miji, Carević pobisni,
Pa on šalje poklisare svoje,
Tudje skote, u Mijine dvore,
Gazeć zakon i sva ljudska prava,
Da za sofrom hapsi mirne ljude,
Koji su se u Mijinom dvoru,
Okupili da pozdrave Gjuru,
Desnu ruku Radića Stipana.

Kada skoti prodrše u sobe
Podniše se drzko, osorito,
I u ime novih tlačitelja
Zarobiš Zoričić Andriju,
Antu Rošu i Jadronu Mira
I još s njima Stosića Ivana,
A da niko nije znao zašto,
Te ih bace u podzemne izbe,
U čelije, da čame u robstvu,
Kojeg nisu zasluzili bidni.

Kad u izbi nastala tama crna,
U nju stupa Belamarčić Grgo,
Mala stasa a ernoga lica,
Čast imade tajnog detektiva,
Koji mrzi austrijske krunę.
Bile one od srebra il zlata,

državu kao cijelinu i prvim stavkom članka „Riječ u svoje vrijeme“ Zato se je riješio kao pod jedan na osnovu čl. 138 Ustava.

Naprotiv uostalom dijelu članka „Uprite protom“ nije se našlo što bi po tom članu Ustava imalo značaj izazova mržnje na državu kao cijelinu te izazova plemenskoga razdora. Oni sadrže sami veoma nedoličnu formu prikazivanja jednog događaja po kojem oštro i nepovoljno ocjenjuje stanje naša države. Za to se dio pritužbe odbilo kao pod II.

Split, 16. oktobra 1923.
Dr. MEICHNER.

Radikali kane raspuštili skupštinu.

Vidjevi vlada da joj teren pod nogam izniče, a nadajući se dojduti izbora ojačati u Srbiji na račun demokrata, kao što su se ojačali na prošlim općinskim izborima, bavu se mišljem kako će raspuštili skupštinu u kojoj Hrvati već 3 godine ne prisustvuju. Dobro je znati, što je ta skupština zadnje vrijeme za dobrobit naroda učinila? Čim se poslije izbora sastala odglašan je t. zv. izvanredni kredit od 4 miljarde 800 miljuna kruna, a to znači, da je skupština odobrila, ono što je vlada u izbornu dobu bez dozvole skupštine i nadzora taj novac potrošila. Nádalje je izglasala t. zv. budgetske dvanaestine za srpski, koloz i rujan (dobre) te pročitati da je u njih unešen novi porez? Te budžete dvanaestine znače ovlast vlade da može trošiti narodni novac.

Zatim je stvorili zakon o kuluksu, na kojeg ćemo se na drugom mjestu osvrnuti, te novi vojnički zakon za koga treba trošiti dva puta više nego da sada, zato jer su otpušteni hrvatski oficiri.

Isti rad kari skupština i sada nastavlja. Sprema se porez o taksama prema kome se neće moći ni u taural pogledati, a da se ne plati biljegovina. Zatim dolazi na red dvanaestine za listopad, studeni i prosinac. Potom dolazi na red proračun (budget) za buduću godinu ili bolje rekuć plan za trošenje narodnog novca u god. 1924, zatim zakon o neposrednim porezima i. t. d. sve

sami zakoni, kojima se otimaju zakski propisani narodne muke.

Kad znamo, da najveći dio tih tereta ima pasli na ledju hrvatskog naroda i uopće prečano, a da tom štetom narodnom imovinom ima gospodariti samo srbska vlada onda znamo zašto su srbi tako veliki centristi.

Iz omladinskog života.

Hrvati! Borci! Živimo u danima teke borbe. Cijeli hrvatski narod je složio svoje redove i pravio se za borbu, dozvoljenim sredstvima, koja vodi k ekonomskoj samostalnosti, slobodi i gospodarenju u svojoj vlastitoj kući. *Svi svjesni Hrvati, stoje odlučno na braniku naših, krvlju i nadčovječnom snagom kroz stoljeća od neprijatelja očuvanih tekovina, spremni sve trčavati za svoj narod, imaju da izdrže još jednu tešku borbu do konačne pobjede naše Hrvatke Misli.*

Ova naša odlučnost i sloga ujeva strah i prouzrokuje pobrannost njegovih neprijatelja, a nama vjeru u pravednu pobjedu.

Ipak nikada naša borba nije bila snažnija i opravdanija, nikad nijesu bili opširniji nego li su danas.

Prije se je borio naš narod samo za slobodu vanjsku, a sada za slobodu vanjsku i nutarnju, za slobodu kulturno-socijalno-ekonomsku, za slobodu staleža i pojedinačnu. Hrvatski narod nije još čitavu svoju unutarnju snagu ispolio i doveo do najvišeg svog izražaja. Stoga svjesna Narodna Omladinica, koja si uvijek bila začetnik svih narodnih pokreta, te baš kod današnjih prilika, imaš da ispravnog shvatiti svoj položaj i svoju misiju, koju ti kategorički nalažu interesu našeg naroda.

SVAKI hrvatski omladinac za kojeg Hrvatstvo nije samo fraza, a kojemu stoji na srcu nepravda našena hrvatskom narodu od nesa-

vjesnog i parasitskog današnjeg režima, putem terora, koji pod firmom naročite »Ravnopravnosti« i lažnog »Jugoslavenstva« traju

naš javni život, uneseci u nj ne pravdu i korupciju batine, laž, zabunu i t. d. i t. d. potpomažući naše narodne neprijatelje, ne smije ostati indiferentom. Omladinci su znali, da uvjek shvate svoju narodnu dužnost, pa mora to učiniti i sada kad su interesni Hrvatskog naroda ugroženi više nego ikada do danas, i kada su naše narodne svetinje postale ciljem o koje udaraju režimdije na najbezakonitiji način po uzoru austro-ugarskim metodama sa pogoršanim drugim izdanjem.

Hrvatski omladinci, bez razlike stalež i dobi, kao nosioci narodne budućnosti, moraju biti svijestni svoje dužnosti, koju im današnje vrijeme nameće.

Skrajno je vrijeme, da se svi Hrvati, bez razlike kojom oni hrvatskoj gradjanskoj stranci pripadali, nadaju u jednoj fronti, da uzmognu odstraniti jednom za uvjek, sve ono trulo i pokvareno što su nam režimdije kroz ovih 5 god. bezsavjeno u pravdu natovarili.

Pozivljemo stoga diljem cijele naše domovine svakog hrvatskog omladinca, da vrši svoju dužnost, i da udje u naše redove, da tako pojačani u zajedničkoj fronti, svaki prema svojim silama poradimo oko konačnog ostvarenja naše povedne narodne pobjede.

Nek nijedan hrvatski omladinac ne izostane biti članom »Hanae«.

Omladinac.

Fašisti o fašistima.

Preporod piše:

Vodstvo jugoslavenske nacijonalne omladine iako je njen nacionalni ideal teorijski postavljen na jedino pravilnu osnovicu beskompromisnog narodnog i državnog jedinstva, na praksi nije umela za svoj ideal zagrijati široke narodne slojeve, jer je suviše žurno i suviše

neobazrivo zagazila u žučnu borbu služeći se pri tom nesimpatičnim metodama uličnih izgreda. Dalje, ova omladina suviše je vidno manifestovala svoje simpatije i svoje veze sa jednom jedinom strankom, pa je najzad vrlo rano otkrila svoje političko-diktatorske tendencije. Preteće ambicije izvesnih vodja, ekscentričnost mesta glavne centrale — Split, — jednostranost političkih veza, ukolice su i tehničko duhovo širenje ove organizacije, naročito u Srbiji . . . Do danas se nije na drugi način manifestovao ni srpski, ni hrvatski, ni jugoslavenski nacionalistički genij, nego uličnim izgredima i međusobnim ubijanjem. *

Mi bi ovim riječima fašističkog Preporoda imali mnogo šta dati a ništa oduzeti. Ali smatramo to nepotrebno, kad i fašisti sami počimaju uvidjati konture svoje propasti.

Detectivi, policijo i plaćena mafija . . . molite se za upokojenih njihove duše.

Sortiranje.

Predsednik Skupštine. — Ljuba Jovanović pohtao je u književnu Zadrugu i Profesorsko društvo i dispozicioni fond ministarstva unutrašnjih delja.

Predsednik vlade — Nikola Pašić utajio je milion ruskih rubalja i nosi na ledjima bezbroj najprijavljivih afera.

Patrijarh — Dimitrije Pavlović Josije položio račun o raznim dobrovornim fondovima.

Ministar vojni — Petar Pešić, koji mbra da dobro uštine svaku jole veću nabavku, došao je za ministra da bezstolno služi Belu Ruku i da neizostavno hvate sve dobre celepere...

Ovi odgovorni šefovi zakonodavne i upravne vlasti, crkve i vojske — sve su sam divan cvet moralnosti!

Pa da se čovek ne seti stila V. Hugo:

*Najgorešto među njima beše
Na najvišu stolicu popese*

„Republika“ br. 82 od 14/10 1923.

„Republika“ izlazi u Beogradu, mjestu službenog prebivanja svih napadnutih državnih funkcionera. Svi oni pripadaju stranci ministra policije. Je li njima palo nu pamet

Da je Fržop kao dite plako, Nad nepravdom, što se kod nas zbiva

Kad se glasi prošire po gradu, U čelijam i u crnom mruku, U svakomu hrvatskome srcu Krv uzavri, svak zaplaće glasno, Jaoh, braćo, što smo dočekali, Da nam kosti prebjia pod rebrim, Da nam piće izpod grla krvcu!

Sve to malo Careviću bilo,

On se lača hartije i pera,

Pa uzimlje Austrijske knjige,

I po njima nemilice sudi

Naše ljude u tamnice bacu,

Da ih grizu štakori i buhe,

Da ih sišu crne, bile uši,

Da im piju čimavice krveu,

Ko da im je ono malo bilo,

Što su bidni dobili u mruku

U čelijam od drskih redara

I od ona dva agenta tajna,

Dva izroda Roda i Plemenja!

Al Bog Višnji gledao je s neba,

Sve nepravde zloglasnih redara,

I sve zloče agenata tajnih,

Pa u uze dva Andjela pošlje, Da Hrvatim zavidaju rane,

Da ih poje nektarem božanskim,

Da ih hrane egipatskom manom,

I u knjige da biliže vične

Sva zla dila šibenskih redara,

Što ih zviri počinješi biše

Nad Hrvatim pravednim ko svecim.

Bog ne plaća u suboto svaku,

Al kad danak obraćuna svane,

Viéna Pravda na noge ustane,

I redare i agente tajne,

Na robiju osudi i rekne:

„To je živa sramota i ruglo,

„Da redari i agenti tajni,

„Pa to bilo u čigovu slavu,

„Kojima je povirena služba,

„Dà čuvaju svakog gradjaninà,

„Od prokleti udarca i kolca,

„Sami kolecm i volujom žilom

„Mlate kosti hrvatske mladost!

Kad osudu Carević Nikolaju

Zača, biše da pobisni bolan,

Lice namanh potamni mu bilo,

Znoj ga smrtni polje po čelu,

On se nadó da će Pravda gledat U njegove obrijane brke.

A kad gradom prošire se glasi, Da je Pravda zlatovrima Roda,

Po zakonu Boga Velikoga,

Dodilila zašlužena kaznu.

Svakomu je poštenom srcu

Odlanulo, pak je užliknulo:

„Careviću, potamnu Ti carstvo,

„Kupi krpe i papire stare,

„Što si brčko prot Hrvatim grada

„Šibenika bez duše i srca,

„I pobigai svitu izpred oči,

„Sakri lice pred poštenim svitom,

„Ognji se kostreti i vrećam,

„Glavu pospi pepelom i lugom,

„Pa se kaji za sve grife tvoje,

„Što no si ili počinio ludo

„I bez glave u tvojoj mladosti

„Prot Hrvatim Šibenika grada,

„A u službi raznih radikalaca,

„U planine, pa se pojavljući,

„Nemoj služiti razbojničke čete,

„Koje će ju, kad im samo šnne,

„I u tvoje blido pljunut lice,

da naruće hapšenje odgovornog u-rednika „Republike“, ili da policijskim mjerama pronađe pisev? Nije U hijerarhiji upravne vlasti jedan policijski tajnik stoji na nevjerojatno nižoj stepeniči prema šefovima zakonodavne i upravne vlasti, napadnutim u „Republiku“. U Šibeniku se pred neko doba dogodio jedan slučaj, na koji se, dok o njemu sud ne izrekne svoju očenu, nećemo meritorno osvrati. Ali kao organ javnog mišljenja ne možemo a da ne skrenemo pažnju naših čitalaca na ogromnu razliku koja protazi između beogradskog i šibenskog slučaja. Kod beogradskog, napadnuti su i veći državni funkcionari, kolosi prema šibenskom policijsku, i riječi su teže, i napadaj je izvršen na najavljiviji način koji se da zamisliti; kod šibenskog slijeca, niti je privoda napadaju tako teška kao kod beogradskog, niti je za napadaj javnosti mogla saznaći, — pa pored svega toga napadnuto lice, koje je i samo za taj napadaj saznao jednim nedopuštenim i kažnjivim načinom, poslije tog napadaja, hapsi svog partnera, vršeći time najdelikatniji akt vlasti u jednom postupku, u kom je lično zainteresovan i u komima da fungira kao svjedok ili optužnik. Mi se ne možemo dovoljno načuditi, što se u jeonov zemlji, koja bi htjela biti ustavna, mogu da dogadjaju i ovakove anomalije.

Bilješke.

Bez odgovornosti. Šalje nam na uredništvo jedan „spilski Jugoslov“ (tako se potpisuje) jedan broj „D. Hrvata“. Sav je isписан najgorim pogrdama na Hrvate: dolje Austrijska Hrvatska zastava, dolje Hrvatska, dolje separatisti Hrvati id. sve najblatnije riječi iz bogatog orjunskega riječnika. — Budući da ne pozna najelementarnija ortografija pravila, a ima čvrst rukopis, moglo bi se vjerojatno zaključiti da pripada mulariji. Uz to i to, što jedan ozbiljan čovjek ne može na takav način da blije.

Ne bi se mi osvratali na takva drijeca, pogotovo nepotpisana, kad

„Pa će plata za sva tvoja dila
„Prot Hrvatim Šibenika grada
„Biti, Niko, hrakotina crna.
„Doć će vreme, a daleko nije,
„Da će Hrvat Šibenika grada
„Opet razvit hrvatske barjake,
„Opet pivat hrvatske popivke,
„Opet ljubit Zagrebčane braću,
„A ti, Niko, kajat će se vićno,
„Što si ludo izgubio pamet
„Kad si ono ti vodio hajku
„Prot Hrvatim Šibenika grada,
„Što ti, Niko, nikad uspiš ne će,
„Da se popneš na čičimka*) granu
„I da tebi ponarasu brci
„Dva aršina dugi iza uha,
„Šibenčanim nauditi ne ćeš!
„Uzalud ti mudrolje lude,
„I batine, teški budzovani!
„Mi od tebe straha ne imamo,
„Ni od tvojih zulumčara bisnih,
„Ni od tvojih agenata tajnih,
„Ni od tvojih podvijljih zviri,
„Mi se Pravde, Niko, ne bojimo,
„Ti Žizula,

uas ne bi vodila druga misao, misao o mališanovoj odgovornosti. Kako je težak teret na duši onih trovatelja što izdješa ovakove gadove, iz kojih će se kada podrastu izleći najmračniji tipovi. Jadni zabludjeni omladinci, duboko li pade!

1/2 beda se tuži u 3 godine, u 39 broju (alaž je plodna), kako je uslijed maredža ministra Vujičića otešano njezino djelovanje u Vojvodini gde ima mnogo antidržavnih elemenata, koji bi da mogli učiniti pobunu. Što će tu orjuna? Ako imamo onakovih, trebalo bi naći dobrih detektiva da ih openuoguče. Ipak je bolje platiti detektive nego orjunu, jer su oni službena lica i imaju pravo i dužnost da uhode, a ovi ne. Što su orjunski pojeli, moglo se i to učiniti.

Veliki dogadjaj! Okotila se! Teško ali jest. Rijetko ali brojno, da nemam od njegje pljunuti. Na uvdnom mjestu moždanski iscjedak publiciste (ne mojte se smijati!) V. Krstulovića.

Glavni organ Or. Ju. na postavlja pok. vojvodu Vuka idealom. Šta se vojvoda ne može da digne i pokaže im junačko čelo, pušku šurku i sabiju demeškinju. Zgodom bi mogli razlikovati junački narodni međan od kukivičkih i zaplotnjačkih napadaja jajima i podmorinama.

Otkud familiji Pribićevići dvije hiljade jutara zemlje? — Demokrati su do sada uprav napadno izticali, kako njihov vođa Svetozar Pribićević može da se povlaci, da se on nije ni za jednu petu okoristio u javnom životu, narodnim dobrrom. A kako on, tako i njegova braća, da su i danas siromašni. Nu ova njihova samohvala rek bi da je kraju doša. Ovih dana čitamo u beogradskom „Baikanu“ slijedeće:

Ima ljudi koji više cijene gotove pare, vrijednosne hartije, depozite u stranim državama, valute sa kojima se da uposno trgovati no kuće i palče, koje su za svakoga vidne. Ti ljudi mogu i da nemaju ni kolibru ipak mogu biti krupni bogataši. A podište naših demokrata „siromašni“ ministar Toza prećutio je tauta u skupštinskoj: nije na imu izjavio da braća Pribićevići posjeduju na srpskom Jugu preko dvije hiljadu jutara najbolje zenije u vrijednosti nekoliko miliona dinara. Da li je ta zemlja kupljena od učiteljske plate brata

— Jer je pravo na hrvatskoj strani!
„Mi poznamo doušnike tvoje,
„Nema u njih vire, pouzdanja,
„Za dvolitar fratarskoga vina,
„Prodali bi brke da ih imaš,
„A za deset srebrnatih kruna
„Od njih možeš saznati sve riči,
„Što si, Niko, u snu govorio,
„Kad se nisi napojio vina,
„Neg iz Kike čašu vode bistre,
„Razhladine sa Roninim mrazom!
„Mi poznamo tvoje doglavnike,
„Ulice, puste pijanice,
„Za bukaru dolačkoga vina
„Prodali bi ženu u postelji!
„Ne priti se tamnicom i apsom,
„Ne priti se paragrafim glupin,
„Na sudu ćeš izgubiti pravdu,
„Jer je pravo na strani Hrvata,
„Što se kupe oko zor-delije
„I junaka već su tebe siti,
„Po imenu Radića Stipana,
„I okolo Trumbića Antuna,
„Te dvi zvize naše predhodnice;
„Ti im Niko, nauditi ne ćeš,

— Utaman ti višala i kolei,
„Utaman ti sva podmukla sredstva,
„Utaman ti hrtjatica i pero,
„Ti u srcim Šibenskih Hrvata,
„Ne ćeš nigda ugusiti svisti,
„Koja njima napunjuje je grudi,
„Koja njima označuje živece,
„Koja njima nadahnjava pamet,
„Koja njima pokazuje pute,
„Pram Zagrebu srcu svih Hrvata.

Pamt, Niko, što ti Starac Mijo Poručuje bez straha od bata,

I od tvore voljuske kandžije:

„Svaka sila kratko vrime vlada,
„Ti Hrvate strpavaš u apse,

„Al će doći, viru, Niko, vreme,
„U apsu će giti tvore kosti,

„Ne budeš li na vreme se krstit

„Crnog vraga, koji te svituje

„I na svaki upućuje zločin,
„Prot Hrvatim Subićeva grada!

„Ti se kani batina i apsa,

„A kaži nam ime razbojnika,

„I glavnoga sibenskog švercera

„Austrijskih srebrnatih kruna,

„Ti si moćan, znati ćeš mu ime,

„Odkri ovog lopovskog bandita!

„Ti si slabici, mi smo crviti ljudi,

„Ne ćemo se osvetiti tebi,

„Sve ćemo ti oprostiti gře!

Adama, od pukovnije penzije brata Milana, ili od ušteđe, koje postigao brat Svetozar, kada je bio ministar, zaludno je praviti radune.

Sive iz jedne kese. Nikola Pašić, koji od svojih novaca ne daje ni caru haraću ni Bogu koštu, dao je svojoj nacionalnoj omladini 4000 dinara, naravno iz dispozicione fonda.

G. Velizar Janković, koji je za svoga ministrovanja uzimao džabe namirnice iz pozicije ekonomije a poslije ministrovanja poštuju da uzakoni kupovanje u pola cijene, dao je 1000 dinara, razumije se, opet iz dispozicione fonda.

Ova dva gospodina, sa Lazom Sekveštem (Markovićem) i Ljubom Jovanovićem naučili su samo da uzimaju ali ne i da daju to čine kao i kad uzimaju — iz državne kase. A iz njegi bogato plaćaju i stare i mlade, i velike i male, sve od kojih im zavisi držanje vlasti.

Domaće vijesti.

Pedagoški tečaj (škola) u Zagrebu ukinuta. Grehotu čini vidjeti bolni jauk „Riječi“; one batinaške „Riječi“, ili bolje huckaske, jer njezini gospodari su tolike kukavice, da nisu vrijedni dijeliti batine ni gđorukim. Plaće nad Zagrebom i Hrvatinu lijući krokodilske suze nad nepravdom učinjenom.

Kad ona plaće, mora biti dobro, a i jest dobro. Osim stvarnih razloga, koji su izneseni, i koji govore o suvišnosti ove škole, treba da načasimo, da ovaj zavod nije bio nizista drugo nego eksplozija Pribićeva i kovačica demokratsko-orjunaških učiteljskih agitatora. Usput treba nadodati, da su se tu slali samo „državotvorni“ učitelji, i to na državni trošak, jer im je plata i nadalje ostajala. Dakle Hrvati su ih plaćali, a oni im vraćali zlo za dobro. Neka se crvene!

Mislimo, da Vlada ne će učiniti pogrešku prije opet uspostaviti, ili pak dati joj naslov fakulteta, kao što su njeni pitomci zahtijevali — jer smo u pogibelji, da nam se ne ostanje bez učitelja, jer premda oni isti naglasuju da je potrebna fakultetska spremna za pučkog učitelja, ipak im se nedaju na selo poslje tolike „izobrazbe“. Ako oni hoće da se dalje izobrazuju nek se maše za špag a ne da kucaju na vrata države, koja ne smije biti krava muzara za svakoga.

Iz Skupštine. Zadnje vrijeme se mnogo pisalo o osnivanju opozicionog bloka. Uistinu bi došlo do toga, jer je partizanstvo radikalno prešlo preko nosa. Svakako da jest, jer kad su se mogli gg. Spahovi i Korošec složiti sa demokratima, koji nisu bili ni za dlaku bolji od današnjih vlastodržaca, mogao se je svatko. Ipak nisu željoradnici, jer misle da bi bila griješnica da se ovakav režim sruši.

Začudna konstatacija, da ima ipak netko tko misli, da bi poslije mogla doći kakovora vlada od današnje, pak da je treba poštediti. Ali srpski željoradnici su isto što i srpski radikalni: velikosrbi i hegemoniste.

Promjena u vlasništvu „Preporoda“. Dosadašnji vlasnici jugofašisti nijesu mogli više uzdraviti taj list, pak je prešao u radikalne ruke. Njegovu pak glavu, urednika Sturm-Jurišića prostro su suruili. On je hitno pobegao i da ime bude u stilu bijega, promjenio ga u Flucht-Bježević. Bijedni Prusijanc!

Civarić piše onako uzgred (bit će više valjda takovih stvari), da je beograd. „Politika“ dobila zajam od 1.000.000 dinara od Drž. Hipot. Bonke. — Kako se takovi zajmovi pišu na ledu, a plaća ih cijela državodabro bi bilo da ih u vrt. listovi sklope ovačkavajem.

Jugoslavenski Vinogradar i Vočar. Primili smo 13. i 14. broj ove dobro uredjivane smotre sa slijedećim sadržajem: A. Vesijk: Pseudopeza Trapečiphila. — Berba, — Još jedan novi način priređivanja vina, — Sladorenje mošta, — Preradljivanje grožđa u hranjive tvari. — Nadalje donosi razne vijesti sa domaćeg i stranog tržišta, o vinogradima i berbi, iz voćarstva i vinarstva, pitanja i odgovori i druge kratke vijesti. Preplaća iznosi na godinu Din. 20.— a šalje se na: Uprava Jugoslav. vinogradara i voćara, Zagreb, Petrinjska ul. 28.

Potražba „Hrvatski Radniči“ potrebuje dječake za slijedeće grane: trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Bojadisara 3, Gostioničara 10, Kožaraca 4, Lončara 5, Međimara 5, Mesara 10, Milnara 10, Pekara 5, Slastičara 5, Urara 10 i Poljoprivrednika 20.

Upozoravaju se roditelje bez razlike staleža, da je potrebno, da se čim više naše djece posveti svima granama trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Bojadisara 3, Gostioničara 10, Kožaraca 4, Lončara 5, Međimara 5, Mesara 10, Milnara 10, Pekara 5, Slastičara 5, Urara 10 i Poljoprivrednika 20. Upozoravaju se roditelje bez razlike staleža, da je potrebno, da se čim više naše djece posveti svima granama trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Svaki obrt je dobar, ako je obrotnik valjan. Tko svoje djeće želi posvetiti trgovini, obrtu, industriji i poljoprivredi a koje odgovara uslovima (najmlađi od 13 g. a ne starije od 16 g. bezuvjetno i najmanje uspješno svršena pučka škola, zdravo, pošteno, ne-pokvareno i marljivo neka se obrati na najbliži područničku (radnu) odbor, povjerenstvu „Hrvatskog Radničića“ (te neka ponese sobom posljednju školsku svjedočbu, domovnicu, kod siromašnog svjedočstva siroma) što će vlastoručno pisati molbu dječaka, a gaže takove nema direktno na na Središnju „Hrvatskoga Radničića“ Zagreb.

„Utaman ti višala i kolei,
„Utaman ti sva podmukla sredstva,
„Utaman ti hrtjatica i pero,
„Ti u srcim Šibenskih Hrvata,
„Ne ćeš nigda ugusiti svisti,
„Koja njima napunjuje je grudi,
„Koja njima označuje živece,
„Koja njima nadahnjava pamet,
„Koja njima pokazuje pute,
„Pram Zagrebu srcu svih Hrvata.
Pamt, Niko, što ti Starac Mijo
Poručuje bez straha od bata,
I od tvore voljuske kandžije:
„Svaka sila kratko vrime vlada,
„Ti Hrvate strpavaš u apse,
„Al će doći, viru, Niko, vreme,
„U apsu će giti tvore kosti,
„Ne budeš li na vreme se krstit
„Crnog vraga, koji te svituje
„I na svaki upućuje zločin,
„Prot Hrvatim Subićeva grada!
„Ti se kani batina i apsa,
„A kaži nam ime razbojnika,
„I glavnoga sibenskog švercera
„Austrijskih srebrnatih kruna,
„Ti si moćan, znati ćeš mu ime,
„Odkri ovog lopovskog bandita!
„Ti si slabici, mi smo crviti ljudi,
„Ne ćemo se osvetiti tebi,
„Sve ćemo ti oprostiti gře!

GRADSKE VIJESTI.

OVA ŽEMLJA PROPADA. -- JUGOSLAVIJO QUO VADIS?

Na tužbu građanina Mate Roše i drugova dana 3 tek. mj. održana je pred mjesnim sudom rasprava protiv petorice policajaca, tuženih za zločinstvo javnog nasilja. Na raspravi su pristupili osobno svim optuženici, osim detektiva Waceka, koji je odsutan na svom novom položaju. Da bi imponovali sudu, na raspravi je pristupio lično g. šef. policije Carević sa cijelim svojim generalnim štabom. Krivica optuženih redara bila je tako očita, da je osuda odmah pala. Osumnjičeni su:

Bobić na 5 dana,
Ban na 2 dana,
Wacek na 4 dana,
Belamarić na 3 dana i

Vulelja na 4 dana zatvora zbog zlostavljanja poznatog prvaka vodičkih Hrvata g. Nike Fržopa. Zatvor je nepretvoriv u globu. Suviše su osuđeni na isplatu parničkih troškova, dok su oštećenici sa svojim privatno-pravnim zahtjevima upućeni na redoviti put gradjanke pravde.

Javnost je još pod svježim utiscima splitskog škandala i tursko-venecijanskih zloupotreba izvršenih od strane Šibenske policije u pravcu iznudjivanja lažnih izkaza, kad ćo skandal se ponovno niži nad škandalima, otkrivaju se uvijek nove nemoralnosti, kojima se ne može kraja sagledati. Tu je po srijedi sistem jednog režima, koji ne samo što nam ne pruža nikakve zaštite od razbojnika i zlikovaca, nego ih on sam regrtuje.

Ova zemlja propada. Nema dana da se ne opažaju ti znakovici. Nekada su gdure, šume i klisure ulijevale strah i čovjeku dizale koso u vis; danas su ih u tom pogledu zamijenili oni funkcioničari državne vlasti, koji se, u pravnim i civilizovanim zemljama, ne pašu sabljačima da ih tipe nad golim životima mirnih i čestitih gradjana, koji nisu došli u sukob sa zakonima, ako i jesu sa jednim bezočnim režimom.

I prije je ova pokrajina imala i mutnih i teških dana. Ali nikada kao do sada nije se sa svetinjama čovjekovim tako igralo kao što je to slučaj danas.

Jugoslavijo, quo vadis?

Naša opomena dolazi možda u krajnjem času, kad bi se mogla spasiti samo brzim uvođenjem novoga, boljega i pravednijeg režima, otpuštanjem iz službe svih onih od čijeg se nevaljalstva ova država svakim danom sve to više pogrbljuje.

Odlazak g. Dr. Krstelj, Doznačujemo iz novina, da je oputovan Dr. Krstelj, ministar na raspodjelu, „pobjednik“ iz Stare Margherite, i da su ga pozdravili mnogi prijatelji i poštovaci.

Da je imao prijatelja, to je vjerojatno. Ali nešto drugo. Javno i političko lice, kao on, stiže poštovaoce samo svojim javnim i državničkim radom, a da je on tako mogao stići postoljstvu — sumnjamo. Pogotovo kod nas Šibenčana, koji smo ga na noge podigli i koji je zaslugom Šibenskih izbornika stekao vanredan ugled i položaj koji ga nijesu po sposobnosti pripadali, jer on se nam odužio zlom za dobro, odmetnuši se u koliko onih koji su teoretski i praktički radili protiv interesa Hrvata. Po njemu je samo Ška Hrvata — demokrata nacionalno ispravna, a svim drugim su bili antidržavni.

To je u nacionalnom pogledu, a u lokalno — patriotskom još više, jer mi nismo još zaboravili njegov postupak prema izbjeglicama Šibenčanima, za vrijeme njegovog namjesničkog kraljevanja, kad je Šibenik bio u vlasti okupatorne vojske.

Mi Šibenčani nismo savarabili ni njegov nehaj da zaštiti naše dezertere u Zagrebu, za vrijeme rata, premda je on imao dosta veza sa našim hrvatskim liječnicima, koji su nam puno dobra učinili i hez njega.

Njemosmo zaboravili ni njegovu krajnu indolentnost za višeće nacionalno pitanje zadnjih godina rata; tek onda se proslavio kad se dao imenovati namjesnikom dalmatinskim. I to bilo kao akt zahvalnosti i povjerenja prema njegovoj predratnoj prošlosti, kad ipak nije bio ništa drugo nego grlali bojkut, jer sigurno njegov kavansko-tatarski život nije pružao garantije za njegov politički i nacionalni rad.

Ne bi zasluzilo, da se toliko bavimo čovjekom koji nije ispunio naše nade svoje izbornike držao bezsvjestnom marvom kad ne bi taj čovjek još imao kurase da, pita ono da ponovo mandat, što više na onoj Hrvatsinoj toli omraženoj listini.

Što ćete: pokojui Krstelj! Nek sada

nasmim pristašama poručujemo, da ne kupuju niti oglasima pomažu N. D., ne bi li se tako prije istrijebio korov.

Štrajk brijačkih radnika. Nakon što je radikalna vlada spremila da (s prvim novembrom) ukinie Ministarstvo Socijalne Politike, brijački poslodavci požurili su se da sto prije naruči svojim radnicima desetstotinu radno vrijeme. Po našem dubokom osvjeđenju Ministarstvo Socijalne Politike nije mnogo zadužilo radničku klasu Jugoslavije, ali ipak ukidanje onog Ministarstva znači jedan nov udarac za radnike, jer njegovo ukidanje znači stvaranje tereza za ukidanje svake socijalne politike i za konačno ukidanje zaštitnog konačnog konadoljstva. Pošto i Ministarstvo Agrarne Reforme čeka ista sudbina, to znači da su radnici i tečaji, koji sačinjavaju ogromnu većinu naše narodne zajednice, i koji potrebaju najveću zaštitu, najviše izloženi ovim udarcima radikalne bankokratije.

Na poslodavacki nastaj radnici su odvratili štrajkom, koji traje od danas. Lijep primjer dao je poslodavac, dojčerenski radnik Stjepo Marković, koji se nije solidarisao sa svojim kolegama i kod koga radnici prema tome nisu napustili posao.

† Ana Lušić. U četvrtak dneva 4. ov. mј. nakon duge bojeljice ispušti svoju plemenitu dušu mila građanica Gospodjica Anka Lušić, sreta uglednih građanskih trgovaca, u najboljoj svojoj mladosti. U petak je bio sprovod uz sačešće građanstva. Dok učvilenoj obitelji i rodbini izrazujemo naše iskreno sačešće, pokojnici kličemo bila ti laka crna zemlja!

„Šibenska Glazba“. Osim mnogih dosadašnjih napadaja i potresa, koje je u pravu naše građanske institucije u zadnje vrijeme morala izdržati, tako da ju je davna mogla uz veliki napor i povržnost sačuvati od potpunog rasula ovih dana mora da izdrži još jednu navalu, i to baš s one strane od koje se je morala nadati pomoći. Gosp. općinski predsjednici pokušao je ono, što da sada nije ni vladinom komesaru padalo na pamet. On nalaže pisano oduševljeni Upravi glazbe, da mora učeti u Upravi jednog clana, koja općina predloži. Nerezumijemo čemu to. To znači kao nepovjerenje. Pri tom zaboravlja g. Predsjednik općine, da je g. Glazba autonoma institucija, podržavana doprinosem gradjana, bez razlike stranaku i da ovu svaku godine birači Upravu. Kada bi na to netko primjetio, da općina također doprinoša i to najviši udio, moralno bi se odgovorio da Glazba nije već godinu dana ništa od općine primila, a sve kada bi bila i primila, zahtjev je neopravdan, jer doprinos općine je doprinos cijelog građanstva, a glazba također radjanska glazba.

Odgovor na „Poziv“. Odričući pravo gg. kolegama studentima, da mi upravljaju poziv, stampan u mjesnim novinama, jer se po ničemu ne raspoznavaju, da su oni sačinjavali odbor za priredbu demonstracije od 22. prošlog mjeseca — ipak se odaživam upravljenju mi pozivu i izjavljujem, da izrekonom „pod vodstvom plaćenog ološa“ nisam ciljan na gg. kolege studente, prema kojima takav izraz nikada ne bi mogao upotrebiti. Po čitavom tonu odnosne notice u „Dalm. Hrvatu“ moglo se bez ikakva naprezanja ume razabrati, da je ona pogodjala onu čeljad, koja je direktni i metež uzdigla na stepen principa i svog političkog raison d'etre. Marko Berović urednik „Dalm. Hrv.“

Izjava.

U broju 13. od mene izdana »Hrvatskog Samobrana« od dana 20. listopada 1922 izašao je pod naslovom »Iz Makarske Satrapije« jedan članak, u kojem se vrijedja čast i poštjenje gosp. Miroslava Mence, kot. poglavara, te u kojem se neistinito tvrdi, da bi on bio odpušten od službe radi neke prljavštine.

Istini na čast izjavljujem, da sam u ovom slučaju bio od nein-

formirane osobe zaveden u bludnju i dotični članak donio u listu.

Obzirom da ja u listu nisam nigdje vedio osobnu već narodnu politiku, to mi je tim više žao da je ona svada privatne naravi došla u list bez moga znanja, i sada kada sam se podpunoma uvjerio da su one navale na g. Menci bile proste osvade, i da g. Menci spada među odične i bezprične ljude, u velike žalim da se je to dogodilo.

Šibenik, 2. listopada 1923.
Miho Jerinić
urednik »Hrv. Samobrana

Javna zahvala.

Ovim putem zahvaljujemo, koliko prečasnom svećenstvu, toliko svim društvinama kao i pojedincima, koji su prisustvovali sprovodu mile i nevezanboravne nam

ANKE

kao i onima koji su dali u bilo kakav fond, da počaste uspomenu mile nam pokojnici.

Obitelj pok. Luke Lušića.

NAZNANJE Gg. PRETPLATNIČIMA. Radi nestašice papira do-sadanjeg formata, ovaj i slijedeći broj ižiči će u umanjenom formatu. Naknadit ćemo ih dojdajućim brojevima.

Izdav. i odg. urednik: M. Berović, pravnik
Tisk: Pučka Tiskara — Šibenik

Prodajem dok zaliha traje.
(povjerenog mi od Jose Jurina.)

STAROG PROŠEKA.

MARKO STOJIĆ
na Obali.

150 hektolitara zdrava vina

na prodaju. Ozbiljni reflektanti nek se obrate na

MATU VLADIĆA

PRVIĆ-LUKA (Kotar ŠIBENIK)
Cijene umjerene.

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebitine za sva glazbila.

Jugoslavenski javni bilježnik

u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVARAC

1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima ostavinskim i inim poslovima i razpravama. Utjерivam ofštete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnice za umrle u svim slučajevima. Izradujem sve pravne i inome dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imadu svoje rodbine, koja će se za njih pobrinuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam za interesovanome narodu.

Širite „Dalmatinski Hrvat“.